

Comissió del Torn d'Ofici i Assistència al Detingut
de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona
31 de maig de 2017

GUIA DE BONES PRÀCTIQUES
EN L'ATENCIÓ A LES DONES VÍCTIMES
DE VIOLÈNCIA MASCLISTA
PER PART DE L'ADVOCACIA
ADSCRIT AL TORN D'OFICI

ÍNDEX

1. Introducció
2. Qüestions generals
3. L'abast de la designa de torn d'ofici per la defensa de la víctima de violència masclista
4. Intervenció lletrada en el procediment
 - 4.1. Procediment penal
 - 4.1.1. Fase de denúncia
 - 4.1.2. Assistència davant del Jutjat de Violència sobre la Dona
 - 4.1.3. Assistència durant el procediment judicial fins obtenció de sentència
 - 4.1.4. Tractament de la voluntat de desistir per part de la víctima vige
 - 4.1.5. Intervenció en l'execució
 - 4.2. Procediments civils relacionats amb la situació de violència masclista
5. Els efectes de l'arxiu o sentència absolutòria
6. Derivació de la víctima a altres serveis i relació amb altres professionals
7. Drets laborals i prestacions de la seguretat social
8. L'element d'estrangeria
9. Víctimes en situació d'especial vulnerabilitat
10. Criteris de la comissió de torn d'ofici de l'icab relacionats amb la defensa de les víctimes de violència masclista
11. Normativa

La violència masclista suposa una greu violació dels drets humans que pateixen les dones, així es reconeix a multitud de tractats internacionals:

- La Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació de la dona (CEDAW), aprovada en el si de NU l'any 1979 i ratificada per 187 països, entre ells Espanya, que la va ratificar l'any 1984 (BOE de 21.4.1984),
- El Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra la trata d'éssers humans fet a Varsòvia el 16 de maig de 2005, i ratificat per Espanya l'any 2009 (BOE de 10.9.2009), o
- El Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra la dona i la violència domèstica, fet a Istanbul l' 11 de maig de 2011, ratificat per Espanya l'any 2014 (BOE de 6.6.2014).

També les recomanacions del Comitè de Ministres als Estats del Consell d'Europa:

- Recomanació Rec(2002)5 sobre la protecció de les dones contra la violència,
- Recomanació CM/Rec(2007)17 sobre normes i mecanismes de igualtat entre les dones i els homes, o
- Recomanació CM/Rec(2010)10 sobre el paper de les dones i els homes en la prevenció i solució de conflictes i la consolidació de la pau.

Pel que fa al nostre ordenament jurídic, les primeres modificacions legislatives abastaven únicament l'àmbit Penal. A aquestes reformes puntuals van seguir, com a normes destacades:

- La llei 27/2003, de 31 de juliol, que, amb la modificació de la Llei d'Enjudiciament Criminal, va regular l'ordre de protecció, i
- La Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere que, en el seu article 1 indica que té per objecte actuar contra la violència que, com a manifestació de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones, s'exerceix sobre aquestes per part d'aquells que siguin o hagin estat els seus cònjuges o siguin o hagin estat lligats a elles per relacions similars d'afectivitat, encara que ho sigui sense convivència, mitjançant l'establiment de mesures de protecció integral amb la finalitat de prevenir, sancionar i eradicar aquesta violència i prestar assistència a les dones, els seus fills menors, i als menors subjectes a la seva tutela, guarda i custòdia, víctimes d'aquesta violència, que compren tant els actes de violència física i psicològica, les agressions a la llibertat sexual, les amenaces, coaccions o la privació arbitrària de llibertat.

A Catalunya, és també important destacar la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista que parteix de la premissa que els drets de les dones són drets humans, i que la violència masclista és una greu vul-

neració d'aquests drets i un impediment perquè les dones puguin assolir la plena ciutadania, l'autonomia i la llibertat, i que al seu article 3 contempla una definició del concepte de violència masclista com *“la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat”*.

L'ICAB, va posar en marxa el torn d'ofici especialitzat en la defensa de les víctimes de violència masclista ja l'any 2000. La formació especialitzada va ser un requisit indispensable per accedir al torn especialitzat en la defensa de les víctimes: L'ICAB ha mantingut al llarg del temps el compromís formatiu de qualitat en aquesta matèria.

Mantenint la implicació en la lluita per l'eradicació de la violència masclista, la comissió del torn d'ofici ha redactat aquesta guia de bones pràctiques en la defensa de les víctimes, amb vocació de que sigui un instrument útil d'ajuda pels advocats i advocades de l'ICAB, especialment per les persones inscrites en el torn de defensa de les víctimes de violència de gènere, en el convenciment que la defensa de les mateixes comporta un plus d'implicació.

La situació especial en que es troba la víctima de violència masclista ve motivada per múltiples factors, alguns d'ells:

- Dependència afectiva i/o econòmica de l'agressor,
- Por a les represàlies de la parella i familiars,
- Preocupació pels fills i filles,
- Sentiment de culpa per la situació viscuda,
- Les seqüeles psíquiques que la pròpia situació de violència permanent en el temps ha pogut provocar a la dona,
- Por al sistema jurídic-penal,

requereix de l'advocat o advocada designat per la seva defensa, el desplegament d'habilitats no exclusivament jurídiques, que va més enllà de la capacitat jurídica i que també són necessàries per assolir amb èxit la correcta defensa.

Aquest document te la vocació de ser útil per la feina d'advocacia en la defensa de les dones víctimes de violència masclista, tenint en compte que aquesta defensa és una eina més en la lluita per l'eradicació d'aquesta xacra social.

La defensa de les víctimes de violència masclista, per l'especial situació de vulnerabilitat en la que es troben i pels importants danys psíquics que aquest tipus de violència provoca, requereix, dels professionals intervinents, certes habilitats i capacitats d'escolta i comunicació:

- **L'escolta activa** es una eina de comunicació (verbal i no verbal) que ajuda, a qui ens parla, a sentir-se comprés i acompanyat, així com a establir una relació de confiança amb l'interlocutor, en aquest cas l'advocat o advocada.
- Per tal de garantir que la escolta i la comunicació entre el lletrat i la dona es realitzi de forma adequada **és important disposar d'un espai amb suficient intimitat i un ambient còmode que permeti explicar amb detall tots els episodis de violència que ha patit**. Per això, i en la mesura de les possibilitats i de les circumstàncies de cada cas, és aconsellable que la entrevista prèvia amb la dona tingui lloc fora de les instal·lacions dels Jutjats i dedicant-li el temps adequat. Hem de poder escoltar-la i explicar-li sense preses el procediment i poder preparar a la nostra clienta pels diferents actes judicials. Si no és possible mantenir una reunió presencial de manera prèvia a la compareixença als Jutjats, s'hauria de mantenir una conversa telefònica per tal de donar informació que li proporcioni seguretat i la serenitat suficient per quan arribi als Jutjats, a la vegada que ens permeti obtenir informació que de ben segur serà valuosa i que, d'altra manera, no tindríem (possibles testimonis dels fets denunciats, altres proves documentals a presentar o demanar, etc.)
- **No revictimitzar a la dona**. Quan tenim ja l'atestat policial, amb el contingut de la denúncia, és important fer una lectura prèvia de la mateixa abans de parlar amb la dona, per tal d'evitar-li el fet d'haver de reiterar detalls o fets que ja consten al document. D'aquesta manera, podem fer una intervenció més acurada i demanar-li aquella informació de la que no disposem, que ens expli qui fets que no s'entenen suficientment o dels que ens falten detalls que considerem importants per tal de fer una assistència lletrada correcta.
- **No emetre judicis de valor cap a ella**. Hem de ser conscients que tenim al davant nostre a la víctima, que ha decidit denunciar després d'haver patit un o diversos episodis de violència cap a ella i, potser, cap als seus fills o filles per part de la seva parella o ex parella sentimental.
Evitar culpabilitzar-la directa o indirectament pel fet de no haver denunciat els fets abans, o d'haver-se acollit a la dispensa de declarar en procediments anteriors, i fins

i tot, per haver tornat a conviure o reprendre la relació amb l'agressor. La violència masclista presenta unes especificitats respecte de les característiques de les relacions on es produeixen, que fan que puguin ser habituals aquests fets. Hem de saber que això lluny de desmerèixer la versió de la dona, és el resultat de la mateixa violència patida.

- **Importància de que la víctima sigui particip de les decisions que es prenguin.**

Es tracta de que la dona es senti protagonista del seu procés judicial. Aquest protagonisme té a veure amb el sentiment de que se la té en compte a l'hora de prendre decisions. Això no significa que tingui la potestat de decidir sobre la estratègia processal més adequada, però sí que les decisions rellevants del procés es prenguin una vegada la nostra clienta ha estat informada dels tràmits previs, del que implica la decisió que es pren, de forma que existeixi una valoració conjunta entre lletrat i clienta. Tenint en compte que la declaració de la víctima és peça fonamental per l'èxit del procediment, el seu empoderament esdevé un element important: augmenta la confiança de la dona en el sistema propiciant que es mantingui dins del procediment com a acusació particular i mirant d'evitar que s'aculli al seu dret a no declarar, en definitiva evitant l'abandonament del procediment.

- **Orientació integral**(procediment violència, procediment família, estrangeria...)

Cal informar la dona de com es desenvoluparà processalment el procediment penal per tal de situar-la dins el mateix.

Tanmateix, s'ha d'informar sobre la possibilitat d'instar un procediment de família (separació, divorci, guarda i custòdia...) i les seves mesures.

Quan la dona és estrangera, amb permís de residència vinculat al seu marit (presumpte agressor), s'ha de donar informació sobre la seva situació en cas de separació/divorci, en cas d'ordre de protecció, i també de la situació administrativa dels fills i filles comunes.

- **Informació sobre les resolucions de la guarda i atenció dels menors.**

En aquests procediments (com a la resta) és obligat mantenir informada a la dona sobre el contingut de les resolucions i, especialment respecte d'aquelles que afecten als seus fills i filles.

Aquesta informació no es pot limitar a la literalitat de la resolució dictada, sinó a l'abast de la mateixa i de les conseqüències pràctiques que suposen per a la dona i els menors.

L'ABAST DE LA DESIGNA DE TORN D'OFICI PER LA DEFENSA DE LA VÍCTIMA DE VIOLÈNCIA MASCLISTA

03.

L'ànim d'evitar al màxim la victimització secundària i el possible maltractament institucional cap a les víctimes de violència sobre la dona va portar a que, el Torn d'Ofici creat per la defensa de les víctimes de violència a l'ICAB es plantegés que la víctima tingui un únic advocat o advocada per tots els procediments relacionats amb la violència exercida sobre ella, fossin aquests en matèria penal o civil.

Aquest dret es troba ara recollit a l'art 20 de la Llei Orgànica 1/ 2004, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere i a l'actual redactat de la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta. (art. 2.g in fine).

És per aquest motiu que l'advocat o advocada designat d'ofici podrà i haurà de interposar tots els procediments relacionats amb la situació de violència que siguin competència dels Jutjats de Violència sobre la Dona, de forma que:

Àmbit penal:

El professional ha d'assumir la defensa de la víctima en el procediment penal que es derivi de la interposició de la denúncia fins a la seva conclusió, inclosa l'execució de sentència i els recursos corresponents, sempre i quan la víctima mostri la seva voluntat de personar-se com acusació particular.

També ha d'assistir a la víctima davant qualsevol incidència que es pugui produir amb posterioritat a la primera intervenció. Les denúncies que es puguin interposar per quebrantaments de les mesures previstes a l'ordre de protecció, nous fets que puguin ser qualificats com delictes de violència masclista hauran de ser defensats pel mateix professional en el marc de la seva designa inicial.

L'establiment d'una bona relació de confiança entre l'advocat i la víctima permetrà que aquesta informi a aquell de la producció de nous fets i que ambdós valorin conjuntament la necessitat de denunciar i el moment de fer-ho, garantint l'assistència lletrada durant aquesta nova denúncia. És de màxima importància que l'advocat o advocada informin a la seva clienta de la necessitat d'aquesta comunicació prèvia a la denúncia en el moment en que es puguin produir nous fets relacionats.

La importància de la defensa de les víctimes de violència implica l'excepció a la regla de la necessària preceptivitat de la defensa lletrada per poder actuar d'ofici. Per tant, l'advocat designat ha de defensar a la seva clienta víctima de violència masclista, també en aquests procediments per delictes lleus.

Àmbit civil:

Els jutjats de Violència sobre la Dona tenen competència també a l'àmbit civil, segons el que es disposa a l'art. 87.ter de la LI.OPJ.

Amb la finalitat de que es doni compliment al que es preveu a l'ordenament jurídic en relació a la defensa de la víctima pel mateix lletrat, a l'àmbit de torn d'ofici, l'advocat o advogada designat haurà, i aquesta és la voluntat de la víctima, de interposar els procediments civils que corresponguin, o en els procediments civils que en sentit contrari es puguin interposar contra la nostra clienta, sempre i quan siguin competència del Jutjat de Violència sobre la Dona.

Si la designació per fets de violència de gènere es produeix quan es troba en tràmit un procediment de família (situació que es dona amb una certa habitualitat) la vis atractiva de la competència dels jutjats de Vido provocarà que el procediment de família s'hagi de continuar tramitant davant del Jutjat de Violència, sempre i quan aquell procediment de família no es trobi en fase de judici oral (entenen-se aquesta fase amb la resolució d'assenyalament de vista pels procediments principals, compareixença de les parts en els procediments de mesures provisionals o prèvies, o ratificació de les parts en els supòsits de procediments de mutu acord).

Davant d'aquesta situació, la comunicació entre els dos professionals designats per la defensa de la dona és imprescindible, amb la finalitat de que el o la jutge de família sigui coneixedor de l'existència del procediment penal.

Una vegada determinada la competència el Jutjat de Violència sobre la Dona serà el professional especialitzat en aquesta matèria qui haurà de continuar la defensa de la dona, per donar contingut a aquell principi del que parlàvem a l'inici d'aquest capítol.

Els terminis per evitar que decaiguin les mesures que s'hagin pogut adoptar en seu d'ordre de protecció són fonamentals, donada la vigència durant 30 dies d'aquestes mesures civils contingudes en aquella ordre.

Finalment, correspon a l'advocat o advogada designats el mantenir la defensa de la dona, també durant la fase d'execució de les resolucions dictades.

INTERVENCIÓ DEL LLETRAT/-DA EN EL PROCEDIMENT

04.

4.1. PROCEDIMENT PENAL

4.1.1.- Fase de denúncia.

Sent fonamental la intervenció lletrada en la fase prèvia a la denúncia, aquesta ha estat finalment recollida a l'art 20 de la Llei Orgànica 1/ 2004, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere i a l'actual redactat de la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta (art. 2.g).

En efecte, els dos preceptes recullen el dret de la dona a ser assessorada per professional de l'advocacia des del moment inicial.

No sent preceptiva aquesta intervenció lletrada, els advocats i advocades haurem d'esmerçar esforços per tal d'aconseguir que l'exercici d'aquest dret sigui una realitat de caràcter general.

La reivindicació que l'ICAB ha vingut mantenint en aquest sentit des de l'inici de la creació del torn especialitzat es fonamenta en:

- La víctima té dret a conèixer la transcendència de la interposició de la denúncia.
- La víctima ha de tenir informació sobre el procediment que s'inicia amb la seva denúncia, per tal de valorar les implicacions que el mateix pot tenir en la seva vida.
- La víctima té dret a ser acompanyada per professionals especialitzats des del primer moment.
- La denúncia que es formulï amb assistència de l'advocat contemplarà tots els fets amb rellevància jurídica que hagi pogut patir la nostra clienta i, per tant, redundarà en una millor qualificació jurídica d'aquests.

És fonamental que l'assistència a la víctima per formular denúncia en seu policial sigui puntual (en aquest sentit, l'ICAB ha assumit el compromís de que l'advocat de guàrdia arribarà al centre policial on es troba la víctima amb un temps màxim d'una hora des de que és avisat pel servei de guàrdia). Les conseqüències de la no puntualitat poden arribar a fer que la víctima desisteixi de la seva intenció de formular denúncia, retornant a la situació de violència patida.

A aquest motiu respon l'organització del Torn de defensa de víctimes amb Servei de guàrdia, sent obligació dels advocats i advocades inscrits, la disponibilitat per la prestació del Servei durant la totalitat de les hores en que ha estat convocat a guàrdia.

9

A l'arribada al centre policial és important mantenir una entrevista, prèvia, reservada i en un espai adient amb la nostra clienta.

Aquesta entrevista, que s'haurà de fer fent us d'aquelles habilitats extra-jurídiques de les que parlàvem a l'inici, iniciant la relació de confiança amb la nostra clienta, ens permetrà conèixer la història de violència viscuda, determinar els fets rellevants que hagin de constar a la denúncia, informar a la nostra clienta del íter processal posterior que comportarà la seva denúncia, i de la possibilitat de sol·licitar ordre de protecció, que comporti l'adopció de mesures cautelars tant penals com de caràcter civil.

Si la dona no entén cap de les llengües oficials es demanarà a la major brevetat possible l'assistència d'un intèrpret a l'entrevista (dret a un servei de traducció o interpretació).

Una vegada que l'advocat o advocada disposi de la informació necessària es procedirà a la formulació de la denúncia.

El professional vetllarà per que la denúncia contingui un relat exhaustiu dels fets de violència soferts per la nostra clienta: dades, circumstàncies, testimonis, informes mèdics, missatges mòbil, mails....

Es valorarà, previ el concurs de la nostra clienta, l'oportunitat de sol·licitar l'adopció d'ordre de protecció, i les concretes mesures (tant de caràcter penal com civil) que aquesta ha de contemplar i siguin convenients a la situació personal i familiar de la víctima.

És el moment de sol·licitar, si no s'ha acordat pel funcionari policial que està a càrrec de la recollida de la denúncia, que a l'atestat figuri la valoració del risc de la nostra clienta, en tant que aquesta mesura ajudarà al Jutge a decidir sobre l'adopció de les mesures de protecció ajustades a la seva situació de risc.

Finalitzada la interposició de la denúncia, informarem a la nostra clienta del següent íter processal, aconsellant que davant del Jutjat aporti els mitjans de prova que siguin procedents, tant pel que fa als propis fets denunciats, com pel que fa a l'adopció de mesures de protecció, tant de caràcter penal com civil.

4.1.2.- Assistència davant del Jutjat de Violència sobre la Dona.

L'assistència prèvia a la nostra clienta en la interposició de la denúncia inicial ens ha permès establir les bases de la relació de confiança necessària per una correcta defensa.

En tant que son molts els supòsits en els que les víctimes de violència masclista no fan us del dret a formular denúncia amb assistència d'advocat, és convenient, previ a l'assistència judicial, i si no és possible cap contacte presencial amb la víctima, efectuar una gestió telefònica amb ella per tal d'establir una primera presa de contacte, tenir una primera informació, i facilitar a la nostra clienta els consells i informacions mínims per l'assistència judicial.

El dia indicat per l'assistència al jutjat, haurem de desplegar tot el que s'ha descrit al paràgraf anterior, destinat a l'assistència en seu policial.

D'especial importància resulta la informació relativa al fet de mostrar-se part en el procediment.

En el supòsit de que la dona, malgrat la denúncia inicial, no vulgui continuar amb el procediment, i sempre mostrant respecte i comprensió a la seva decisió, la informarem de que el Ministeri Fiscal podrà continuar el procediment i de que, en aquest cas, serà tractada com a testimoni, sense els beneficis que el fet d'estar compareguda com a part processal comporta. En definitiva, la decisió final correspon a la dona, si bé per adoptar la mateixa, ha d'estar correctament informada del que comporta.

En tots els supòsits informarem a la nostra clienta del dret a rebre informació en qualsevol moment sobre l'estat del seu procediment i a ser acompanyada d'una persona de la seva elecció en qualsevol tràmit. (art. 13 de la Llei 4/2015, de 27 d'abril, Estatut de la víctima.)

Durant els actes a celebrar en seu judicial és convenient:

- Evitar la confrontació agressor i víctima.
- Procurar que sigui visitada pel metge forense tant en cas de lesió física com de dany psicològic.
- Informar a la dona que el Jutge valorarà l'atorgament de l'ordre de protecció en funció dels elements de perillositat que hi concorrin.

- Valorar amb la dona les concretes mesures cautelars a sol·licitar segons la situació personal i familiar, que poden ser d'ordre penal i civil, tenint en compte que en determinats supòsits és potser necessari la protecció de menors que amb ella conviquin, instant, si s'escau, mesures específiques envers els mateixos (relatives a visites en punt de trobada o suspensió de règim de visites, prohibició de sortida del territori nacional, etc.)
- Vetllar per que la valoració del risc a efectuar pels cossos policials estigui incorporada a la causa i, en cas contrari, efectuar la sol·licitud de que es practiqui aquesta valoració.
- Valorar la conveniència de sol·licitar l'adopció de mesures de control telemàtic de l'agressor, durant la compareixença per l'adopció de mesures cautelars, o amb posterioritat a la mateixa.

Durant la celebració de la compareixença per l'adopció de l'ordre de protecció, prevista a l'art. 544 ter de la LL.E.Crim, és necessari que quedin determinades en forma precisa les mesures cautelars, tant de caràcter penal com civil, que interessa que s'adoptin, en funció de la concreta situació de la nostra clienta.

Si es denega la celebració de dita compareixença o no s'acorda ordre de protecció serà important interposar el corresponent recurs, si aquesta és la voluntat de la nostra clienta, prèvia informació del que comporta la interposició del recurs.

En la compareixença prevista a l'article 798 de la LL.E.crim. es valorarà la conveniència de sol·licitar la continuació del procediment pel tràmit processal de diligències prèvies, en cas que sigui necessari la pràctica de diligències de investigació per l'acreditació dels fets i una correcta qualificació penal (p. ex. violència habitual, violència psíquica, etc.)

4.1.3.- Assistència durant el procediment judicial fins obtenció de sentència.

És important que durant tota la tramitació del procediment penal, la nostra clienta estigui correctament informada.

Aquest deure i obligació de l'advocat s'ha de complementar amb la importància de consensuar amb la nostra clienta les decisions importants del procediment (l'escrit d'acusació amb les conseqüències penològiques associades, proposició de diligències de investigació o de prova pel judici oral, petició d'agreujament de mesures cautelars, etc.).

En aquest sentit, es disposen de dades objectives que evidencien que si la víctima se sent protagonista del procediment judicial i adopta les decisions juntament amb el seu advocat, el percentatge de desistiment és redueix considerablement.

Durant la fase d'instrucció es valorarà la conveniència d'assegurar la prova, mitjançant pràctica de prova pre- constituïda.

Per la pràctica de diligències d'investigació en les que puguin estar immersos menors d'edat, cal tenir en compte la necessitat d'adoptar les mesures necessàries per garantir la seva preservació respecte del procediment judicial.

En funció del risc de que la nostra clienta torni a ser agredida, es valorarà, també, la conveniència de que les seves dades personals siguin tractades amb confidencialitat per no estar disponibles per l'agressor.

Respecte de l'ordre de protecció, i quan aquesta s'hagi concedit amb una duració determinada, s'haurà d'estar atent per sol·licitar la seva pròrroga, sent possible, també la modificació de les mesures adoptades, en cas de reiteració delictiva o incompliment de les mesures cautelars.

Finalitzada la fase d'instrucció, informarem a la dona de l'escrit d'acusació formulat, en el seu cas, pel Ministeri Fiscal i de l'escrit de defensa formulat de contrari, així com de les proves que les parts han interessat per practicar durant les sessions de judici oral.

Caldrà, finalment, preparar amb la dona, mitjançant una entrevista pausada i celebrada en un entorn de privacitat, l'assistència a judici i com es desenvoluparà la seva celebració.

Durant la celebració de judici es poden sol·licitar mesures per evitar la confrontació visual amb l'agressor.

Una vegada obtinguda resolució judicial, aquesta serà comunicada i informada a la nostra clienta, amb la que es valorarà la conveniència o no de formular recurs, sent aconsellable deixar constància documentada de la decisió adoptada.

4.1.4.- Tractament de la voluntat de desistir per part de la víctima VIGE.

En el supòsit de que la nostra clienta manifesti la seva voluntat de no continuar amb el procediment, la informarem de que el Ministeri Fiscal pot continuar amb l'acusació i de les conseqüències que pot comportar la seva decisió (p. ex. i segons la situació, de que podrien quedar sense efecte les mesures de protecció que s'hagin pogut adoptar, o de que haurà de declarar com a testimoni sense intervenció d'advocat).

Si, una vegada informada, la nostra clienta manté la seva voluntat d'apartar-se del procediment, serà convenient que aquesta decisió sigui degudament documentada i comunicada en forma al Jutjat o Tribunal que conegui del procediment.

4.1.5.- Intervenció en l'execució.

La víctima té també un paper important en l'execució de la condemna penal. En aquest sentit, l'Estatut de la Víctima, aprovat per llei 4/2015, de 27 d'abril, contempla a l'article 13 aquesta intervenció que, per tant, ha de ser exercida pel lletrat o lletrada designat per la defensa de la víctima.

La norma legal preveu aquesta possibilitat, encara que la víctima no s'hagi mostrat part en la causa prèviament.

Aquesta intervenció en l'execució abasta també la possibilitat de formular recursos i al·legacions, sol·licitar l'adopció de mesures i imposició de regles de conducta davant del Jutge de Vigilància Penitenciària, especialment respecte d'aquelles resolucions que puguin suposar un risc per la dona, pel canvi de situació del penat.

4.2. PROCEDIMENT CIVILS RELACIONATS AMB LA SITUACIÓ DE VIOLÈNCIA

Com ja s'ha indicat anteriorment, en tractar l'abast de la designa de torn d'ofici per la defensa de la víctima de violència masclista, l'advocat o advogada ha de intervenir en els procediments civils relacionats amb la situació de violència.

En relació a aquests, s'ha de tenir en compte especialment:

- la importància dels terminis de vigència de les possibles mesures de caràcter civil adoptades en l'ordre de protecció, per tal d'evitar el decaïment de les mateixes, o
- la conveniència de sol·licitar mesures provisionals, especialment en el cas de que hagin estat adoptades mesures civils en l'ordre de protecció o aquesta no hagi estat adoptada.

Les concretes mesures civils que es puguin sol·licitar en els procediments de fa-

mília hauran de ser informades i consensuades amb la nostra clienta, tenint en compte les concretes circumstàncies que puguin afectar al seu entorn personal i/o familiar i que puguin tenir incidència, de forma que es pugui valorar:

- La conveniència de sol·licitar règim de visites pels fills comuns adequats a la situació concreta patida (establiment de les visites amb els fills comuns mitjançant punts de trobada, suspensió de visites, etc.)
- La possibilitat de sol·licitar privació de la pàtria potestat o modificacions en el seu exercici.
- La conveniència de sol·licitar, en determinats supòsits, la prohibició de sortida de menors d'edat del territori nacional.

És important, al respecte, recordar les restriccions que la legislació material contempla respecte al règim de guarda compartida sobre els menors en determinades situacions acreditades de violència masclista.

També hem de recordar l'expressa prohibició de mediació en situacions de violència masclista.

En el mateix sentit que a l'àmbit penal, el professional haurà d'assumir la defensa de la clienta, en cas de incompliment de la sentència, per tal d'obtenir la seva execució.

En cas d'incompliment de les prestacions alimentaries, haurem de tenir en compte que, en determinades situacions el Fons de garantia de pagament d'aliments, que anticipa quantitats per aquest concepte amb els requisits establerts reglamentàriament, preveu l'especial situació de les víctimes de violència de gènere, respecte a les que, també, actualment es preveu la possibilitat d'un procediment de urgència per la resolució de la petició.

Finalment, i pel que fa als aspectes civils, en cas de sostracció de menors, és d'aplicació el Conveni de La Haya de 1980, sobre Aspectes Civils de la Sostracció Internacional de Menors, i legislació internacional relacionada.

ELS EFECTES DE L'ARXIU O SENTÈNCIA ABSOLUTÒRIA

05.

S'ha de tenir en compte el que indica l'article 2.g de la Llei 1/06, d'assistència jurídica gratuïta, de forma que la dona víctima de violència masclista (condició que obté per la interposició de la denúncia) disposa de justícia gratuïta (amb independència dels seus recursos econòmics), en tant el procediment penal que ha motivat la seva denúncia no finalitzi mitjançant sentència absolutòria o resolució ferma de sobreseïment.

En aquest sentit, és important informar a la nostra clienta dels efectes que a l'àmbit de justícia gratuïta provoca l'existència de la sentència absolutòria o resolució ferma de sobreseïment del procediment penal, especialment si hi ha procediments en tràmit en altres àmbits (principalment, el procediment de família relacionat).

En aquesta situació, informarem a la nostra clienta de la conveniència de tramitar en aquest moment justícia gratuïta, informant al SERVEI D'ORIENTACIÓ JURÍDICA I TRAMITACIÓ DE JUSTÍCIA GRATUÏTA de que ja disposa d'advocat o advocada designat d'ofici i que tramita als únics efectes de poder continuar el procediment de família que estigui en curs amb reconeixement del seu dret a justícia gratuïta, com a conseqüència de la resolució penal ferma absolutòria o de sobreseïment.

A la WEB de l'ICAB disposeu de formularis que contempnen aquesta situació:

Informació sobre la designa d'advocat d'ofici efectuada - VIDO VÍCTIMES

DERIVACIÓ DE LA VÍCTIMA A ALTRES SERVEIS I RELACIÓ AMB ALTRES PROFESSIONALS

06.

Per tal de donar una atenció adequada a les necessitats de la clienta en els temes de violència masclista i per les característiques d'aquest tipus de designes, és important mantenir una bona coordinació amb altres professionals que hagin estat o estiguin treballant amb la dona.

En igual sentit, moltes vegades és necessari derivar a la dona a altres serveis o recursos per tal que pugui trobar una solució a problemes no directament relacionats amb el procediment judicial en sentit estricte, però sí amb la situació de violència patida.

Alguns d'aquests recursos es poden trobar als següents links:

http://dones.gencat.cat/ca/ambits/violencia_masclista/recursos_atencio/

http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematic/families/violencia_masclista/xarxa-datencio-i-recuperacio-integral/

També existeixen altres recursos com l'Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte, Serveis Socials, Serveis d'Informació i Atenció a Dones de caràcter municipal, entre d'altres.

Efectuar aquestes derivacions facilita, a la fi, el treball al professional de l'advocacia, ja que treu de l'àmbit de la seva intervenció la càrrega emocional vinculada a la necessitat de trobar una resposta a les situacions socials i psicològiques que es deriven de la violència viscuda.

Especial importància en aquest punt té l'Estatut de la Víctima (Llei 4/2015, de 27 d'abril) que, al seu art. 21 disposa que les víctimes, durant la pràctica de les diligències en les que hagin de intervenir, tenen dret a ser acompanyades, a més de pel representant legal, per una persona de la seva elecció, llevat que motivadament es resolgui en sentit contrari per garantir el correcte desenvolupament de la diligència en concret.

El dret de les víctimes a la seva protecció i a mesures de justícia restaurativa, dret al que responen les mesures previstes en la llei ja citada 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la Víctima o la Llei de Catalunya 5/2008 del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, ens obliga a la relació amb professionals d'altres disciplines. La necessària coordinació amb aquests permetrà un acompanyament de millor qualitat a la nostra clienta en un moment fonamental de la seva vida.

DRETS LABORALS I PRESTACIONS DE LA SEGURETAT SOCIAL

07.

La llei orgànica 1/2004 de mesures de protecció integral contra la violència de gènere regula al seu títol II els drets de les dones víctimes de violència de gènere, amb independència del seu origen, condició o circumstància.

S'haurà de tenir especial cura en informar a la nostra clienta, d'aquests i, en especial, si son d'aplicació a la seva situació:

- Dels seus drets a l'àmbit laboral i de seguretat social (dret a la reducció del temps de treball, a la mobilitat geogràfica, canvi de centre de treball, suspensió del contracte de treball, entre d'altres).
- Dels seus drets si és funcionaria pública (reducció del temps de treball, mobilitat geogràfica o possibilitat d'excedència, entre d'altres).
- Drets a ajudes públiques (drets econòmics, d'accés a l'habitatge, entre d'altres).

En tant que la normativa preveu una atenció especial a aquells grups de dones que es poden trobar en situació d'especial vulnerabilitat, entre altres, les dones immigrades, si la nostra clienta es troba en aquesta situació haurem de donar-li informació de que:

- Pot accedir a permís de treball i residència i a regularitzar la seva situació per raons humanitàries.
- En el cas de que el seu permís d'estada ho sigui per reagrupació familiar dependent de l'agressor, podrà sol·licitar autorització independent.
- Quan els fills/es depenen també de l'agressor, podrà tramitar la reagrupació perquè passin a estar vinculats a ella.

En relació a les situacions de mobilitat transnacional a l'àmbit de la Unió Europea haurem de tenir en compte les possibilitats previstes a la Llei 23/2014 de 20 de novembre, de reconeixement mutu de resolucions penals a l'U.E.

Aquesta norma preveu al seu títol VI l'Ordre europea de protecció, resolució en matèria penal que pot ser dictada per l'autoritat judicial en relació a una mesura de protecció que faculta a l'autoritat competent d'altre Estat membre a adoptar les mesures oportunes en favor de les víctimes, davant la possible comissió de delictes que poden posar en perill la seva vida, integritat física o psicològica, la seva dignitat, llibertat o integritat sexual, quan es trobin en el seu territori.

VÍCTIMES EN SITUACIÓ D'ESPECIAL VULNERABILITAT

09.

L'atenció als menors o a víctimes en situació d'especial vulnerabilitat, com poden ser dones en situació de discapacitat, ens obliga a adoptar especials precaucions quan entrem en contacte amb la justícia.

En aquest sentit, en relació als menors, és fonamental que el contacte d'aquests amb l'administració de justícia es faci en condicions que es preservi la seva intimitat, i les exploracions del menor es realitzin recavant l'auxili d'especialistes quan sigui necessari i mitjançant preconstitució de prova per evitar la reiteració de la seva intervenció en el procediment judicial.

Pel que fa a les situacions en que puguin estar implicades víctimes en situació de discapacitat, tindrem especial cura en que siguin aplicades, també, aquestes mesures de protecció que evitin la seva revictimització.

En l'actualitat les mesures indicades es troben contemplades a l'art. 26 de l'Estatut de la Víctima ja citat (Llei 4/2015, de 27 d'abril).

CRITERIS DE LA COMISSIÓ DE TORN D'OFICI DE L'ICAB RELACIONATS AMB LA DEFENSA DE LES VÍCTIMES DE VIOLÈNCIA MASCLISTA

10.

Els criteris que la Comissió del Torn d'Ofici té establerts en relació amb incidències posteriors a la designa i que poden tenir relació amb la defensa de víctimes de violència de gènere, son els següents:

Actuacions ulteriors dins l'àmbit de la designa de VIDO

L'advocat de VIDO, designat anteriorment per la defensa de la víctima (amb una duració de la designa de 2 anys), tindrà obligació d'intervenir en la defensa de la seva clienta quan a petició de Mossos d'esquadra o Jutjats, sigui requerit en base a una nova denuncia de la víctima y la designa està en vigor (la nova denuncia es formula dintre dels dos anys de duració de la designa).

En aquestes situacions l'advocat, que no estigui de guàrdia, només podrà excusar-se de fer la nova assistència i per tant ser substituït, en els següents supòsits:

- *Si l'advocat consta de baixa per malaltia o justifica documentalment la seva impossibilitat per motius mèdics.*
- *Si l'advocat al·lega estar en període de vacances i/o fora de la població.*
- *Si l'advocat té un altre assenyalament judicial en diferent població i no disposa de temps per demanar la suspensió d'aquest, en tenir preferència l'assenyalament de VIDO, o bé, l'altre acte judicial es també per actuació de VIDO i per tant, assenyalat amb anterioritat.*

En aquestes concretes situacions, sempre que l'advocat manifesti la seva impossibilitat, el Departament de Torn d'Ofici designarà l'advocat de VIDO de guàrdia d'aquell dia, qui serà informat que la seva designa únicament abastarà el procediment concret en el que prestarà l'assistència fins a la finalització del mateix, i se l'informarà de qui és l'advocat inicialment designat per la correcta coordinació entre ambdós en la defensa de la víctima.

Serà el primer designat qui mantingui la designa de VIDO per ulteriors actuacions penals o per l'actuació de Dret de Família davant del jutjat de VIDO que pugui correspondre.

El Departament de Torn d'Ofici per tal de portar un correcte control d'aquestes designes farà constar en la mateixa que s'envia a l'advocat de guàrdia per impossibilitat del primer designat per fer l'assistència, donant cobertura a la seva actuació l'expedient de justícia gratuïta inicial.

Possibilitat de percebre honoraris directament de la clienta

L'advocat o advocada designat per torn d'ofici podrà percebre honoraris de la clienta:

- 1.-** *Quan s'obtingui condemna en costes de la part contrària. En relació a aquests supòsits, i amb la finalitat de que la nostra clienta pugui tenir comprensió suficient del que implica aquesta institució especialment a l'àmbit de la justícia gratuïta, informarem detalladament a la nostra clienta de l'abast de la figura i les seves conseqüències.*
- 2.-** *Quan del resultat del procediment resulti un benefici econòmic en favor de la clienta.*
- 3.-** *Quan en el procediment en defensa de la nostra clienta hi ha pronunciament de Litis expenses al seu favor.*
- 4.-** *En cas de vènia o canvi de lletrat per advocat de lliure elecció: quan al lletrat d'ofici li sigui sol·licitada vènia per lletrat de lliure elecció, encara que la víctima tingui el reconeixement legal al dret a l'assistència jurídica gratuïta, es considera que s'està produint una renúncia al dret i, per tant, el lletrat d'ofici pot cobrar del client les quantitats generades per la seva intervenció.*

En tots aquests supòsits és convenient que la clienta hagi estat informada prèviament sobre les situacions en les que l'advocat té dret al cobrament d'honoraris al seu càrrec.

L'advocat haurà de comunicar el cobrament al Torn d'Ofici per tal de procedir a la compensació/retorn de les quantitats cobrades amb càrrec al Torn d'Ofici.

Es disposarà del termini d'un mes des del cobrament per procedir a efectuar aquesta comunicació al TO, la falta de comunicació pot ser objecte de sanció.

Pel que fa a la interpretació del que es pot considerar benefici econòmic, als efectes indicats anteriorment:

Es considera que es produeix un benefici econòmic:

- *Obtenció de prestació compensatòries entre cònjuges si aquestes son superiors a un SMI.*
- *Compensació econòmica per raó de treball a l'àmbit de Dret de Família.*
- *Obtenció d'indemnitzacions.*
- *Excessos en l'adjudicació de patrimonis.*
- *Acords transaccionals que posen fi al procediment (per analogia a la sentència si es donen els supòsits anteriorment indicats).*

No es considera que s'ha produït benefici econòmic:

- *Obtenció de pensions d'aliments.*
- *Desestimació de demanda en reclamació de quantitats interposades contra el nostre client.*
- *Adjudicació de patrimonis en que no n'hi hagi un excés.*

Supòsits en que no és procedent el cobrament d'honoraris en l'àmbit VIDO

· En cas de que sigui sol·licitada assistència a la víctima en el moment inicial i aquesta no arribi a formular denúncia. Es considera que en aquest cas l'assistència queda coberta per la guàrdia VIDO, i, per tant, el lletrat no genera dret a cobrament de quantitats a càrrec de la víctima, si bé, en tant que el lletrat s'ha personat al centre que ha demanat l'assistència per assessorar a aquesta, computarà com assistència realitzada.

· En cas de que la víctima tingui doble condició en el procediment (víctima i imputada), es considera que el dret a l'assistència jurídica gratuïta, concedit pel procediment judicial, abasta les dues situacions processals en les que es troba i, per tant, l'advocat designat per la seva defensa no pot tampoc cobrar honoraris de la clienta per la seva actuació en la seva defensa en qualitat de imputada, ja que la condició de víctima i el tractament unificat en un sol procediment de les dues posicions processals queda cobert per la justícia gratuïta reconeguda legalment.

Àmbit estatal

- Llei 1/96, d'assistència jurídica gratuïta
- L.O. 1/2004 de mesures de protecció integral contra la violència de gènere
- Llei 23/2014 de 20 de novembre, de reconeixement mutu de resolucions penals a l'U.E.
- Estatut de la Víctima aprovada per la Llei 4/2015 de 27 d'abril
- Codi Penal
- Llei d'Enjudiciament Criminal
- Llei orgànica del Poder Judicial
- Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social
- Llei 12/2009, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària
- Llei General de la Seguretat Social
- Llei de l'Estatut dels Treballadors
- Llei 1/2013, de 14 de maig, de mesures per reforçar la protecció dels deutors hipotecaris

Àmbit Catalunya

- Llei 5/2008 de 24 d'abril, de Catalunya, del dret de les dones a eradicar la violència masclista
- Llei 17/2015 de 21 de juliol, de Catalunya, d'igualtat efectiva de dones i homes

Àmbit Internacional

- Comunicació 47/12 de 16 de juny de 2014, del Comitè per a l'eliminació de discriminació contra la dona de l'ONU
- Ordre europea de protecció, regulada a la Directiva 2011/99/UE de 13 de desembre del parlament i consell d'Europa, de la qual deriva la Llei 23/2014 de reconeixement mutu de resolucions penals a la UE i la Llei 6/2014 complementària de la Llei de reconeixement mutu de resolucions judicials penals per la que es modifica la LOPJ 1/85 de 6 de juny
- Conveni d'Istanbul signat el dia 11 de maig de 2011 i ratificat per Espanya el dia 6 de juny de 2014. En desenvolupament d'aquest conveni es dicta l'Estatut de la víctima en procés penal
- Directiva 2012/29/UE de 25 d'octubre de 2012 que estableix normes mínimes dels drets, suport i protecció a les víctimes de delictes